

Eläinlääkäripalvelutyöryhmä, 5.kokous, pöytäkirja

Aihe: kunnille aiheutuneet kustannukset ja mahdollisuudet vähentää niitä, asiakashinnat

Aika: 19.11.2020 klo 13-16

Paikka: Skype

Osanottajat: Taina Aaltonen, Kajsa Hakulin, Johanna Wallius (MMM)
Jenni Aaltonen, KT
Terhi Laaksonen, Tiina-Mari Aro, Ruokavirasto
Katri Kiviniemi, SELL
Sanna Hellström, SEY
Janne Lunden, HY
Kaisa Mäntynen, Kuntaliitto
Jani Soini, Pirkko Pirinen, AVI
Mia Salonen, KKV
Leena Suojala, MTK/SLC
Anne-Marie Välikangas, VM
Lotta Raunio (esitys eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä ja asiakashinnoista naapurimaissa)

1. Kokouksen aloittaminen
2. Kunnallisten eläinlääkäripalvelujen kustannukset (esitys Kajsa Hakulin)
-kysymykset

Sanna Hellström (SEY): Paljonko kunnat keräävät klinikkamaksuja yhteensä ja onko niitä otettu huomioon kustannuksissa?

Kustannukset ovat nettokustannuksia ja niissä on jo huomioitu kuntien tulot. Voidaan katsoa, löytyykö selvityksistä arvioitua kokonaissummaa kuntien keräämille klinikkamaksuille. Kaikki esitetyt kustannukset ovat kuitenkin arviointeja, koska eläinlääkäripalvelujen kustannuksia ei tilastoida.

Katri Kiviniemi (SELL): Kuten esityksestä kävi ilmi, kustannukset syntyvät virkojen ylläpidosta ja siten säästöjä ei luultavasti synny, vaikka luovuttaisiin esim. seura- ja harraste-eläinten hoidosta.

Pirkko Pirinen (AVI): Paljonko on matkasubventioiden kokonaiskustannus?

Selvityksissä ei arvioitu matkasubventioiden kokonaiskustannusta, mutta voidaan kysyä Lukelta, voidaanko tällainen arvio tehdä aineiston perusteella.

3. Eläinlääkäripalvelujen asiakashinnat (esitys Kajsa Hakulin)
-kysymykset

Sanna Hellström (SEY): Yksityisten asiakashinnat ovat luultavasti nousseet v.2016 jälkeen, eikä niitä voida verrata kunnaneläinlääkärien v.2020 hintoihin. Yksityiset voivat myös käyttää tiettyjä palveluita, kuten rokotusta, ns. sisäänheittotuotteena.

Katri Kiviniemi (SELL): SELL ei seuraa yksityisten eläinlääkäripalveluiden hintatasoa. Viime aikoina ei ole tullut yhteydenottoja eläinlääkäripalveluiden hinnoista. Hintojen nousu johtuu yleisesti hoitotason noususta ja suuremmasta toimenpidevalikoimasta.

Leena Suojala (MTK/SLC): perustoimenpiteiden hintoja voidaan vertailla, mutta laajempien toimenpiteiden hintoja on vaikeampi vertailla, koska niitä voidaan tehdä monella eri tavalla.

4. Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen ja asiakashinnat naapurimaissa (esitys Lotta Raunio)
-kysymykset

Pj: Päivystääkö yliopisto Virossa?

Yliopisto tekee käyntejä nautatiloilla illalla klo 18 asti. Hevosia voi tuoda hoidettaviksi kaikkina vuorokauden aikoina. Virossa ei kuitenkaan tehdä hevosten ähkyleikkauksia, vaan potilaat on lähetettävä leikattaviksi Suomeen tai Latvia, jos niiden kunto sallii sen. Virossa ei ole julkista päivystystä yliopiston päivystyksen lisäksi, eli yksityiset eläinlääkärit päättävät itse, hoitavatko potilaita virka-ajan ulkopuolella. Virossa nautatilat suuria ja ne palkkaavat eläinlääkäreitä myös itse.

Leena Suojala (MTK/SLC): Virossa matkat ovat lyhyempiä, jolloin palveluja on helpompi saada ilman julkisesti tuettuja palveluita. Potilaita voidaan myös viedä naapurimaihin hoidettaviksi.

Kaisa Mäntynen (KL): Vertailu naapurimaihin oli mielenkiintoinen ja silmiä avaava. Oli mielenkiintoista, että Norjassa asiakashinnat olivat Viron ja Ruotsin hintojen välissä (tämä saattaa johtua siitä, että Norjasta tuli vastauksia vain maaseudulta).

Todettiin, että Suomessa asiakashinnat sijoittuvat karkeasti Viron ja Ruotsin hintojen väliin.

5. Kunnallisten eläinlääkäripalvelujen kustannukset, Kuntaliiton puheenvuoro
-kysymykset

Sanna Hellström (SEY): Eläinlääkintähuollon kustannusten kasvun taustalla voi olla nykyinen eläinlääkintähuoltolaki, jonka nojalla kuntiin palkattiin valvontaeläinlääkäreitä. Tällä järjestelmällä on saatu eläinsuojeluvalvonta toimimaan huomattavasti paremmin kuin ennen. Koska eläinsuojeluvalvonta kohdistuu suureksi osaksi eläinsuojelupäilyihin, valvonnasta ei voi periä maksuja. Lisäksi on otettava huomioon yleinen kustannustason nousu. Kustannusten laskeminen asukasta kohti on hassu mittari, kun hoidetaan eläimiä. On kuitenkin nähtävissä, että kustannukset asukasta kohti ovat pienemmät niillä alueilla, joilla on enemmän yksityistä tarjontaa.

Katri Kiviniemi (SELL): Pitää myös kustannusten laskemista asukasta kohti huonona mittarina. Selvityksistä on käynyt ilmi, että yksityisillä ei kiinnostusta päivystykseen, siksi julkisia palveluja tarvitaan kaikkialla. Elintarvikevalvonnassa on vähennetty tarkastuksia, mikä selittää kustannusten laskun sillä puolella. Elintarvikevalvonta ja eläinlääkintähuolto on kuitenkin nähtävä kokonaisuutena. Yksi selitys eläinlääkintähuollon kustannusten nousulle voi olla uusien yhteisvastaanottojen perustaminen, ja samalla on jätetty sulkematta vanhat pienemmät vastaanotot.

Leena Suojala (MTK/SLC): paljon selittäviä tekijöitä, miksi eläinlääkintähuollon kustannukset kasvaneet. Elintarvikevalvonta muuttunut riskiperusteiseksi. Eläinlääkintähuollon osalta on muistettava sen yhteys eläintuotannon vastuullisuuteen ja lääkkeiden käyttöön. Päivystyskorvauksia on nostettu, jotta saataisiin eläinlääkäreitä päivystämään, tämä voi nostaa kustannuksia.

Pj: epäselvää, mistä kustannusten nousu johtuu 2015-2019, silloin usean miljoonan euron lisäys koko ympäristöterveydenhuollolle. Johtuuko nousu eläinlääkintähuollosta, kun muiden sektorien kustannukset vähentyneet? Nykyinen eläinlääkintähuoltolaki on jo 10 vuotta vanha, eikä viimeisten vuosien kustannusten nousu selity sillä.

Mietittiin myös, onko uusille yhteisvastaanotoille palkattu enemmän avustavaa henkilöstöä. SELLin selvityksen mukaan 30 vastaanotolla on kunnan palkkaama avustaja, 10 vastaanotolla eläinlääkärin palkkaama avustaja ja 148 vastaanotolla ei ole avustajaa.

Ruokavirasto ei viime aikoina ole selvittänyt tarkemmin eläinlääkintähuollon henkilöresursseja kunnissa.

Puheenjohtaja nosti esille Euroopan eläinlääkärijärjestön FVEN selvityksen eläinlääkäripalveluiden saatavuudesta syrjäisillä alueilla, joka oli lähetetty työryhmälle tiedoksi. Monessa maassa ongelmia, pohjoismaissa tilanne parempi julkisen tuen ansiosta. Selvityksen mukaan muutamat muutkin jäsenvaltiot tukevat eläinlääkäripalveluja syrjäisillä alueilla.

Leena Suojala (MTK/SLC): keskustellut asiasta ruotsalaisten eläinlääkärien kanssa. Ruotsissa suuria vaikeuksia saada piirieläinlääkäreitä syrjäisille alueille, vaikka valtio tukee. Onko EUn tasolla havahduttu siihen, että valtiontukea pitäisi voida käyttää eläinlääkäripalveluiden tukemiseen?

Puheenjohtaja: Komissio ei kommentoinut valtiontukiasiaa, kun vaikeuksista saada eläinlääkäreitä harvaan asutuille alueille ja käytettävissä olevista keinoista keskusteltiin edellisellä viikolla. Ei tiedossa, ovatko julkisia eläinlääkäripalveluja tukevat jäsenvaltiot notifioineet tuen valtiontukena komissiolle. Ruotsi on tehnyt tällaisen notifikaation. MMM yrittää selvittää tätä tarkemmin. Harvaan asuttujen alueiden ongelmat ovat yleiseurooppalaisia ja koskevat myös muita sektoreita eivätkä ne liity pelkästään eläinlääkäripalveluihin. Eläinlääkintäpäällikkökokouksessa mainittiin, että ajomatkat on syytä pitää kohtuullisina. Ranska mainitsi digitaaliset palvelut ja etäeläinlääkinnän. Tässä yhteydessä mietittävä, miten hallitaan antibioottien käyttö etäeläinlääkinnässä? Toimeentulo on vaikeaa, jos asiakkaita on vähän. Eläinlääkärit suuntautuvat pääsääntöisesti lommikieläinpuolelle muuallakin Euroopassa Euroopan eläinlääkärijärjestön (FVE) raportin perusteella. Raportti lähetettiin jäsenille tiedoksi jo ennen kokousta.

6. Keskustelu päivän aiheista

- voidaanko kunnille aiheutuvia kustannuksia vähentää veloitteita vähentämällä?

Leena Suojala (MTK/SLC): Pitäisikö kunnan veloitteita muuttaa vähän yleisempään suuntaan yhdistämällä palvelutyyppit sen sijaan että säädetään veloitteista yhä yksityiskohtaisemmin. Voitaisiinko tätä kautta antaa enemmän liikkumavaraa kunnille?

Sanna Hellström (SEY): Valvontaa ei voida vähentää, ei myöskään muita tehtäviä. Pitää miettiä, miten saadaan eläinlääkäripalvelut toimimaan koko maassa. Muutamien yksityiskohtien muuttaminen ei luultavasti vaikuta kovin paljon. Virkoja tarvitaan joka tapauksessa, jolloin pitää voida tarjota myös palveluja. Riittävä henkilöstömäärä mahdollistaa tehtävien hoidon järkevästi. Kunnan kustannukset nousevat, jos eläinlääkärille ei riittävästi praktiikkatuloja.

Katri Kiviniemi (SELL): Tukee Sannan puheenvuoroa. On tärkeä varmistaa, että palveluja saa koko maassa. Nykyinen systeemi halpa, jos vielä supistetaan, voi vaikuttaa haitallisesti palveluihin.

Terhi Laaksonen (RV): Ei pitäisi miettiä pelkästään kuntien kustannusten vähentämistä, pitää miettiä myös mitä hyötyjä palveluilla saadaan. Valvontaan tarvitaan kunnan virkoja, vaikka on valtion maksamaa. Olisi hankalaa hoitaa virkatehtäviä käyttäen yksityisiä eläinlääkäreitä. Ruokavirasto katsoo, että on tärkeää säilyttää praktikkovirat.

Puheenjohtaja: Sipilän hallituksen aikana selvitettiin mahdollisuuksia vähentää kuntien kustannuksia karsimalla niiden tehtäviä ja veloitteita, tavoitteena saavuttaa 1 mrd euron säästö kustannuksissa. Tähän oli vaikea keksiä keinoja eläinlääkintäpuolella. Lähinnä tuli esille yksiköiden koon kasvattaminen ja nojaaminen enemmän yksityisiin päivystyspalveluihin. On kuitenkin käynyt ilmi, että yksityiset ovat haluttomia päivystämään. Lisäksi nykyinen hallitusohjelma velvoittaa säilyttämään päivystyksen julkisella sektorilla.

Janne Lunden (HY): Ei ole turhia veloitteita, joita voitaisiin karsia. Elintarvikevalvonnassa karsittu n.50% tarkastuksista, tämä selittää kustannusten vähenemisen. Vastaavaa ei voida tehdä eläinlääkintähuolto puolella.

Kaisa Mäntynen (KL): Jos olisi helppoja ratkaisuja, ne olisi jo varmasti keksitty. Ei ole tarkoitus jättää eläimiä hoitamatta. Kansainvälisissä vertailuissa oli mielenkiintoisia toisenlaisia ratkaisuja. Terveysturvallisuudessa tehdään myös paljon maksutonta työtä.

- voidaanko kunnille aiheutuvia kustannuksia vähentää tehostamalla toimintaa, esimerkiksi yhdistämällä toimipisteitä?

Puheenjohtaja viittasi Katri Kiviniemen aikaisempaan puheenvuoroon, jonka mukaan uusia vastaanottoja on joskus perustettu lopettamatta vanhoja.

Katri Kiviniemi (SELL): Jos alueet olisivat isompia, voisi mahdollisesti etsiä järkevämpiä ratkaisuja ja saada säästöjä. Matkat eivät kuitenkaan saa kasvaa liian pitkiksi. Puhelinpäivystystä voitaisiin kehittää siten, että

ohjataan sairasmatkat tehokkaammin. Voisi olla myös isompi eläinlääkintäauto, jossa voisi hoitaa pieneläimiä, pienten paikallisvastaanottojen sijaan.

Leena Suojala (MTK/SLC): Pienet vastaanotot luultavasti karsiutuvat muutenkin. Alueen pitää olla toiminnallinen, eli vastaanotto sinne, missä sitä tarvitaan (tätä tuettiin SELLin ja Kuntaliiton puolelta). Puhelinneuvonnan voisi muuttaa maksulliseksi. Vastaanotot eivät luultavasti ole nytkään kovin kalliita, mutta niihin on voitu jyvittää tiettyjä kustannuksia, jos ovat kunnan tai valtion omistamia.

- voidaanko kunnille aiheutuvia kustannuksia vähentää perimällä kunnille isompi osuus asiakashinnoista tai nostamalla asiakashintoja?

Katri Kiviniemi (SELL): Viime kokouksessa SELL esitti mahdollisuutta siirtyä järjestelmään, jossa työnantaja perii asiakasmaksut. Klinikkamaksujen periminen ei ratkaise ongelmaa. Jos palkkausjärjestelmää muutetaan, kunnalla on parempi mahdollisuus periä asiakasmaksuja kattamaan omat kulut.

Leena Suojala (MTK/SLC): Kunnan perimä maksu vastaanotosta ja laitteista OK. Kunnan ei kuitenkaan pitäisi periä toimenpidemaksua eläinlääkärin työstä. Eläinlääkäri myy omaa osaamistaan ja tämän tulee säilyä osana järjestelmää.

Sanna Hellström (SEY): Klinikkamaksujen periminen OK. Voi olla, etteivät kunnat aina peri niitä sen takia, että asiakkaita on vähän ja maksujen periminen on hallinnollisesti raskasta. Nykyinen palkkausjärjestelmä ei mahdollista kunnalle asiakasmaksua eläinlääkärin työstä.

- voidaanko kunnille aiheutuvia kustannuksia vähentää käyttämällä enemmän ostopalveluita?

Sanna Hellström (SEY): Onko selvitetty ostopalveluja ja niiden vaikutusta kustannuksiin? Yksityiselle puolelle hakeudutaan usein töihin sen takia, ettei ole päivystystä.

VYHAN mukaan 42% YTA-alueista käyttää ostopalveluita, lähinnä pieneläinten hoitamiseen. LUKEn selvityksissä on lukuja ostopalveluista, mutta ei johtopäätöstä, miten ne vaikuttavat kunnan kustannuksiin. LUKEn selvityksistä kävi myös ilmi, että yksityiset eivät ole halukkaita päivystämään, vaikka kunnalliset palvelut vähensivät

Katri Kiviniemi (SELL): Ostopalveluja vaikeaa käyttää liikkuvien palvelujen päivystykseen, koska ei ole tarjontaa. Lisäksi pitää olla praktikkovirkoja valvontatehtävien hoitamiseen.

Leena Suojala (MTK/SLC): Kanta-Hämeessä ei käytetä ostopalveluita, kustannukset maan pienimpiä. Ostopalvelut eivät luultavasti vähennä kustannuksia.

Pirkko Pirinen (AVI): Päivystyskorvaus niin pieni, ettei sillä ole mahdollista ostaa palveluita.

- muuta?

Mia Salonen (KKV): Voitaisiinko Oulua koskeva päätös ottaa alustukseksi seuraavaan kokoukseen, jossa käsitellään kilpailulainsäädäntöä? Johtava asiantuntija voitaisiin kutsua alustamaan. Kilpailuneutraliteettisääntökset kunnioittavat hyvinvointiyhteiskuntaa. Sääntely tuo kuitenkin joitakin reunaehtoja julkisten palveluiden järjestämiseen.

Puheenjohtaja kiitti ehdotuksesta ja lupasi toimittaa kutsun KKV:n asiantuntijalle.

7. Johtopäätökset

Eläinlääkintähuollon kustannukset ovat n. puolet ympäristöterveydenhuollon kustannuksista. Eläinlääkäripalvelujen kustannuksia vaikea selvittää tarkasti, koska sisältyvät eläinlääkintähuollon kustannuksiin. Eläinlääkärin palkkaus on suurin kustannuserä. Kuntien on ylläpidettävä tietty määrä virkoja päivystyksen järjestämistä varten, siten palveluiden karsiminen ei välttämättä johda kustannussäästöihin. Kunnaneläinlääkäreiden hinnat jonkin verran edullisempia kuin yksityisten hinnat, vertailu kuitenkin vaikea tehdä.

Norjassa ja Ruotsissa myös julkisesti tuettuja eläinlääkäripalveluja, joilla ylläpidetään palveluiden saatavuutta kaikilla alueilla ja lisäksi päivystystä. Ruotsissa on rekrytointiongelmia ja tukea jouduttu nostamaan.

Virossa ei julkisesti tuettuja palveluja yliopiston palveluja lukuun ottamatta.

Kuntien eläinlääkintähuollon kustannukset ovat nousseet, tarkkaa syytä siihen ei tiedetä. Uusi valvontajärjestelmä lisäsi kustannuksia, mutta ei kokonaan selitä viime vuosien nousua.

Kustannuksia ei ilmeisesti voida säästää kuntien velvoitteita vähentämällä. Jonkin verran voidaan säästää kustannuksia tehostamalla esim. järjestämällä toimipisteet ja päivystys järkevämmällä tavalla.

Klinikamaksuilla voidaan jossain määrin lisätä tuloja. Ei kuitenkaan kannatettu toimenpidemaksujen perimistä kunnille nykyisessä palkkausjärjestämässä. Toisaalta todettiin, että jos palkkausjärjestelmää muutetaan, se voisi olla mahdollista.

Ostopalveluilla ei ilmeisiä vaikutuksia kustannuksiin, tarkempi analyysi puuttuu.